

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД НА СТАДІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ****EXERCISE OF RIGHT TO FAIR TRIAL AT THE INVESTIGATION STAGE
OF ADMINISTRATIVE OFFENCES**

**Діденко Є.В., аспірант кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет**

Стаття присвячена дослідженню реалізації права на справедливий суд на стадії розслідування адміністративних правопорушень. У статті аналізуються загальні критерії застосовності права на справедливий суд стосовно адміністративних правопорушень в Україні. На прикладі конкретних рішень Європейського суду з прав людини визначено сферу дії права на справедливий суд у досліджуваній темі. З огляду на чинну наукову базу, продемонстровано сучасні наукові підходи до виділення різних стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення. При цьому приділено окрему увагу змісту стадії адміністративного розслідування та її значенню для адміністративного провадження загалом. На основі положень національного законодавства і практики Європейського суду з прав людини проаналізовано окремі аспекти права на справедливий суд, такі як право на участь захисника; право на участь перекладача, якщо особа не володіє мовою провадження; право не свідчити проти себе. Визначено, у яких випадках і в яких межах досліджувані гарантії права на справедливий суд мають бути дотримані на стадії адміністративного розслідування, окреслено важливість зазначених гарантії на такій стадії. Під час дослідження змісту гарантії права на справедливий суд урахувано особливості і спрощений порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення. На прикладі національної судової практики й наукових положень проаналізовано можливі наслідки недотримання складників права на справедливий суд на стадії адміністративного розслідування. За результатом дослідження цієї теми виявлено недоліки законодавства, які на стадії адміністративного розслідування створюють умови для порушення права на справедливий суд під час розгляду справи по суті. Крім того, зроблено висновок про недостатність законодавчого регулювання для дотримання гарантії права на справедливий суд на стадії адміністративного розслідування й запропоновано шляхи вдосконалення національного законодавства.

Ключові слова: право на справедливий суд, адміністративні правопорушення, стадія адміністративного розслідування, Європейський суд з прав людини.

The article is devoted to research of exercise of right to fair trial at the investigation stage of administrative offences. In the article has been analysed general criteria of the right to fair trial for cases of administrative offences in Ukraine. The scope of right to fair trial in research topic has been identified using specific judgments of the European Court of Human Rights. By scientific basis has been demonstrated modern scientific approaches to dividing stages of judicial proceedings for administrative offences. Particular attention was paid to content of the investigation stage of administrative offences and its importance for whole judicial proceedings for administrative offences. By national legislation and case law of the European Court of Human Rights has been analysed some aspects of the right to fair trial: the right to defend himself through legal assistance; the right to have the free assistance of an interpreter if he cannot understand the language used in proceeding; the right not to testify against himself. Have been defined individual cases when the guarantees of right to fair trial must be respected, and to what extent. Characteristics and simplified procedure judicial proceedings for administrative offences have been taken into account in the research of the content of guarantees of right to fair trial. Based on a national jurisprudence and scientific views was analysed the possible implications of violations of the right to fair trial at the investigation stage of administrative offences. The study also found deficiencies in law, which created a climate favourable to right of fair trial violations in cases of administrative offences. Furthermore, conclusions were drawn about deficiency of legislative regulation for respect for the right to fair trial at the administrative investigation stage, and made suggestions for improving national legislation.

Key words: right to fair trial, administrative offences, administrative investigation stage, European Court of Human Rights.

Право на справедливий суд є основоположним правом людини, і від його реалізації залежить рівень розвитку демократичних цінностей у державі, дотримання верховенства права й авторитет держави в міжнародному співтоваристві. Саме тому впровадження й застосування міжнародних стандартів справедливого судочинства є важливим у більшості національних процедур, які передбачають притягнення особи до юридичної відповідальності. Роль однієї з таких процедур виконує провадження у справах про адміністративні правопорушення, яке покликано забезпечити охорону прав та інтересів осіб, а також публічного порядку в різних сферах життєдіяльності й державного управління. Тільки в системі судочинства справи про адміністративні правопорушення значно превалюють над іншими категоріями справ, які вирішуються по суті. Так, у 2018 році місцевими загальними судами розглянуто 620 890 справ про адміністративні правопорушення (за кількістю осіб) з винесенням постанов. Порівняно з цим кількістю осіб, стосовно яких судами першої інстанції ухвалені вироки в кримінальних справах, становить 88 755 осіб [1, с. 5–6]. Така значна кількість справ свідчить, що процедура притягнення до адміністративної відповідальності потребує додаткової уваги в частині забезпечення права на справедливий суд, адже занадто формальний чи спрощений підхід може призвести

до масових порушень прав людини. Зокрема, з наукового та практичного поглядів є актуальним питання про розповсюдження й можливість забезпечення гарантії права на справедливий суд на стадії до початку розгляду по суті справи про адміністративне правопорушення.

Право на справедливий суд досліджувалося багатьма вченими, зокрема такими як Д. Віткаускас, М. Гімон, Д. Гом'єн, В. Городовенко, Н. Грень, М. Ентін, Д. Мак-Брайд, Т. Моршакова, О. Прокопенко, М. Сакара, М. де Сальвіа, С. Шевчук та інші. Застосуванню стандартів права на справедливий суд у національному законодавстві під час розгляду справ про адміністративні правопорушення присвячені роботи І. Бойко, Т. Коломоєць, Н. Писаренко, М. Самбора та інших. Питання стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення досліджувалися С. Гнатюком, В. Колпаковим, С. Шоптенко та іншими. Водночас наведені дослідження не розкривають достатньою мірою особливості застосування гарантії права на справедливий суд на окремих стадіях провадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема на стадії адміністративного розслідування. З урахуванням нестабільності законодавства й розвитку правозастосовної практики є необхідність у формуванні нового наукового базису в досліджуваній темі.

Метою статті є дослідження шляхів та особливостей реалізації права на справедливий суд під час провадження у справах про адміністративні правопорушення на стадії адміністративного розслідування у світлі положень національного законодавства і практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд).

З ратифікацією Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися каталогу прав людини, який охороняється Конвенцією. Одним зі складників такого каталогу є право на справедливий суд. Так, пункт 1 статті 6 Конвенції гарантує кожному право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, установленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [2]. Дотримання вимог статті 6 Конвенції на національному рівні нормативно забезпечується чинними процедурними гарантіями та принципами судочинства. Крім того, в силу статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» суди застосовують Конвенцію та практику Суду під час розгляду справ як джерело права [3]. З прийняттям Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 05.01.2017, гарантії права на справедливий суд безпосередньо закріплено статтями 2, 7, 56, 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [4].

Як свідчить зміст статті 6 Конвенції, її дія розповсюджується на «цивільні права й обов'язки» та «захист від кримінального обвинувачення». При цьому обидва терміни мають автономне значення, тобто не залежать від зарахування конкретної справи до цивільної чи кримінальної юрисдикції за національним законом. Тому кожного разу ЄСПЛ, спираючись на свою практику, вирішує, чи підпадає певна справа під цивільний або кримінальний аспект у розумінні Конвенції. Так, для визначення того, чи належить справа до поняття «кримінальне обвинувачення», ЄСПЛ застосовує так звані «критерії Енгеля», сформульовані у справі «Енгель проти Нідерландів»: 1) кваліфікація правопорушення за національним правом; 2) характер правопорушення; 3) суворість покарання, яке загрожує особі [5]. При цьому вказані критерії мають альтернативне значення, якщо за національним правом правопорушення не кваліфіковане як кримінальне, ЄСПЛ буде аналізувати другий і третій критерії.

Варто зазначити, що практика ЄСПЛ у справах проти України свідчить, що правопорушення, передбачені в нормах Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також у Митному кодексі України, кваліфікуються Судом як «кримінальне обвинувачення», що зумовлено каральною природою вказаних законодавчих актів, а в деяких випадках і суворістю санкцій [6; 7].

Так само це питання достатньо досліджено на науковому рівні, зокрема І. Бойко та Н. Писаренко також указують на розповсюдження гарантій права на справедливий суд у кримінальному аспекті статті 6 Конвенції під час розгляду справ про адміністративні правопорушення в Україні [8, с. 62–63; 9, с. 64–65].

Ураховуючи, що розгляд справи про адміністративне правопорушення є лише частиною процесуальних дій, які виконуються під час всього провадження, то необхідно дослідити питання розповсюдження гарантій права на справедливий суд на інші стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема на стадію адміністративного розслідування.

Притягнення особи до адміністративної відповідальності включає низку регламентованих нормативними актами послідовних дій суб'єктів владних повноважень. Варто зазначити, що чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП) не містить

визначення провадження у справах про адміністративні правопорушення, так само як і виокремлення його стадій. Тому зазначене питання є доктринальним здобутком та існують різні думки щодо кількості й сутності стадій адміністративного провадження. Підсумовуючи наявні позиції, С. Шоптенко зазначає, що стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення є визначена в законодавстві відносно відокремлена в часі система взаємопов'язаних дій, що характеризуються єдністю цілей і завдань, реалізація яких спрямована на досягнення загальної мети провадження [10, с. 75].

Більшість науковців виділяють від чотирьох до шести стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення [11, с. 50–54]. Такими стадіями є: 1) порушення справи (або відкриття справи); 2) адміністративне розслідування (або з'ясування фактичних обставин справи); 3) розгляд і вирішення справи по суті 4) винесення постанови; 5) оскарження та перегляд постанови; 6) виконання постанови. Незважаючи на різність думок науковців щодо кількості стадій, більшість поділяє точку зору про виділення окремої стадії – адміністративного розслідування. Як зазначає С. Гнатюк, стадія адміністративного розслідування охоплює: 1) установлення ознак правопорушення; 2) доставлення правопорушника; 3) установлення особи правопорушника (прізвище, ім'я по батькові, вік, місце проживання); 4) прийняття рішення про порушення справи; оформлення рішення про порушення справи; 5) збирання доказів (пояснення осіб, що мають причетність до вчинку, і свідків, висновки спеціалістів, покази технічних приладів тощо); 6) установлення даних, що характеризують особу правопорушника (попередні протиправні вчинки та їх наслідки, місце роботи, сімейний стан і стан здоров'я, джерела існування тощо); 7) процесуальне оформлення результатів розслідування; направлення матеріалів для розгляду за підвідомчістю тощо [11, с. 55].

Отже, стадія адміністративного розслідування передусім розгляду справи по суті, розпочинається з отриманням уповноваженим органом (посадовою особою) інформації про вчинене адміністративне правопорушення, завершується складанням протоколу та направленням матеріалів до уповноваженого органу для розгляду. Важливість цієї стадії зумовлена тим, що саме під час підготовки матеріалів закладається базис для розгляду справи в суді чи іншому уповноваженому органі.

Варто зазначити, що з практичного боку адміністративне розслідування може бути як простим, так і більш процесуально складним і тривалим. Так, просте розслідування передбачає особисте виявлення факту правопорушення суб'єктом владних повноважень, його негайну фіксацію й документування (наприклад, у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху). Складне адміністративне розслідування полягає в тому, що після отримання інформації про можливе правопорушення суб'єкт владних повноважень, уповноважений на складання протоколу, розпочинає перевірку, збирання інформації й документів, опитування свідків. Такими, наприклад, є корупційні правопорушення або правопорушення у сфері надання публічної інформації.

На перший погляд стадія адміністративного розслідування не може охоплюватися гарантіями права на справедливий суд, оскільки тут ще немає розгляду справи як такого, а лише проводиться попередня перевірка фактів. Проте саме на зазначеній стадії до особи можуть застосовуватися заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення, які обмежують права людини. Як зазначають С. Гончарук і Д. Джигир, найбільша вірогідність можливих проявів порушень прав особи на цій стадії стосується дій, пов'язаних із застосуванням заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення (глава 20 КУпАП) та попередньою кваліфікацією протиправного діяння.

Особливо це стосується таких заходів забезпечення, як доставлення порушника (стаття 259 КУпАП), адміністративного затримання особи, речей, транспортних засобів (статті 261, 263), особистого огляду й огляду (стаття 264) [12, с. 103].

У справі «Шабельник проти України» (заява № 16404/03) Європейський суд надав оцінку застосуванню статті 6 Конвенції на стадії досудового розслідування, коли обвинувачення особі ще не пред'явлено. Зокрема, у пунктах 52, 53 рішення Суд зазначив, що вимоги статті 6 (зокрема пункту 3) можуть також бути застосованими ще до того, як справу направлено на розгляд суду, якщо й тією мірою, якою недотримання таких вимог на самому початку може серйозно позначитися на справедливості судового розгляду. Спосіб застосування пунктів 1 і 3 (с) статті 6 на етапі слідства залежить від особливостей відповідного провадження та фактів конкретної справи. Згідно зі статтею 6, як правило, вже на початку поліцейських допитів обвинуваченому має надаватися можливість користуватися допомогою захисника. Право захисту буде в принципі непоправно порушено, якщо під час засудження його судом використовуватимуться викривальні показання, отримані під час допиту без присутності захисника [13].

Крім того, в цивільному аспекті статті 6 Конвенції також не виключається застосування гарантій права на справедливий суд до початку судового розгляду, наприклад, у разі застосування заходів забезпечення позову. Так, у рішенні Великої палати ЄСПЛ у справі «Micallef v. Malta» (заява № 7056/06) Суд зазначив, що стаття 6 буде застосовуватися, якщо право, про яке йдеться, в основному провадженні та провадженні щодо судової заборони було «цивільним» у розумінні статті 6, а запобіжний захід може вважатися таким, що ефективно вирішує право або обов'язок цивільного характеру, про який йдеться, незважаючи на тривалість часу його дії. Проте Суд погодився, що у виняткових випадках може бути неможливо додержати всіх вимог статті 6. Хоча незалежність і безсторонність суду чи судді залишалися невідчужуваними гарантіями захисту в такому провадженні, інші процедурні гарантії могли застосовуватися лише тією мірою, яка відповідає природі та меті проміжного провадження, яке розглядається [14].

Наведене дає підстави для висновку, що якщо під час адміністративного розслідування до особи застосовуються заходи забезпечення провадження, які можуть істотно вплинути на неї й на подальший розгляд справи, то гарантії статті 6 Конвенції мають діяти в тій частині, в якій це є можливим з урахуванням характеру відповідного заходу. Такими гарантіями варто вважати право на захисника, зокрема, у разі доставлення особи або адміністративного затримання, проведення огляду, право на перекладача, якщо особа не розуміє мови провадження, а також право не свідчити проти себе в усіх випадках. Розглянемо вказані гарантії більш детально.

У статті 59 Конституції України задекларовано право кожного на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [15]. Статтею 268 КУпАП передбачено, що особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право під час розгляду справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця в галузі права, який, за законом, має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Так само право захисника брати участь у розгляді справи передбачено статтею 271 КУпАП [16].

Отже, за змістом указаних положень, право особи, яка притягається до відповідальності, на участь захисника регламентується виключно на стадії розгляду справи, при цьому оминаються всі процесуальні дії, які передують

направленню матеріалів вже зібраної справи до уповноваженого органу для розгляду.

Єдиним нормативно врегульованим випадком участі захисника на стадії адміністративного розслідування правопорушення є адміністративне затримання особи. Так, згідно зі статтями 13, 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», право на безоплатну вторинну правову допомогу мають особи, до яких застосовано адміністративне затримання. Такі особи мають право на правову допомогу, яка полягає у здійсненні представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру [17].

Дійсно, адміністративне затримання хоча й є короткостроковим заходом, але пов'язано з обмеженням свободи особи й потраплянням її під контроль агента держави, що створює умови для зловживань і може мати негативні наслідки для реалізації права на справедливий суд під час розгляду справи по суті. Тому надання захисника в такому разі є виправданою гарантією захисту від неправомірної поведінки з боку представників влади. Водночас не лише зазначений випадок вимагає такої уваги. Наприклад, варто погодитися з позицією Ю. Данилевської, яка відмічає, що гарантії безоплатної правової допомоги необґрунтовано оминають такий захід забезпечення адміністративного провадження, як доставлення порушника (стаття 259 КУпАП), оскільки цей захід також пов'язаний із обмеженням свободи пересування особи [18, с. 111–112].

Крім цього, вважаємо, що право особи самостійно запросити захисника доцільно передбачити у випадках особистого огляду й огляду речей (ст. 264 КУпАП), якщо особа про це заявляє, оскільки такі заходи обмежують право на повагу до приватного життя, гарантованого статтею 8 Конвенції, і їх результати так само можуть мати навіть вирішальний вплив на справедливий розгляд справи по суті.

Водночас треба враховувати, що провадження у справах про адміністративні правопорушення не можна надмірно процесуально ускладнювати, оскільки держава має швидко реагувати на вчинення правопорушень, і тільки тоді будуть досягатися завдання такого провадження. Саме тому ми підтримуємо думку про необхідність узаконення участі захисника під час адміністративного розслідування тільки в тих випадках, коли істотно обмежуються права особи й вірогідний негативний вплив на реалізацію права на справедливий суд під час розгляду справи.

Наступною важливою гарантією права на справедливий суд, яка має бути забезпечена на стадії адміністративного розслідування, є право на участь перекладача, якщо особа не розуміє мови, якою здійснюється провадження.

Так, право на безоплатну допомогу перекладача в суді гарантоване підпунктом е пункту 3 статті 6 Конвенції. Проте, виходячи з того, що на стадії адміністративного розслідування відсутній судовий або квазісудовий орган, така гарантія впливає з підпункту «а» пункту 3 статті 6 Конвенції, яка закріплює право кожного обвинуваченого бути негайно та детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього. Аналогічна гарантія закріплена в підпункті «а» пункту 3 статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [19]. У рішенні Великої палати ЄСПЛ у справі «Hermi vs Italy» (пункти 68, 69) Суд зазначив, що пред'явлення обвинувачення відіграє важливу роль у кримінальному процесі, оскільки саме із цього моменту обвинувачений формально повідомляється про фактичні та правові підстави пред'явлених йому звинувачень. Обвинувачений, не знайомий із мовою судочинства, опиняється у вразливому становищі, якщо обвинувачення не перекладено зрозумілою для нього мовою. Крім того, підпункт «а» пункту 3 статті 6 Конвенції проголошує, що

кожен обвинувачений має право на безкоштовну допомогу перекладача. Це право стосується не тільки дебатів у суді, а й документообігу та досудової стадії [20].

Можна стверджувати, що обвинуваченням у справах про адміністративні правопорушення в конвенційному розумінні є протокол, оскільки саме в ньому викладається суть та обставини правопорушення, а також кваліфікація діяння. Право особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, на перекладача закріплено статтями 268, 274 КУпАП. Проте вказані норми безпосередньо не передбачають призначення перекладача під час складення протоколу. Натомість це конкретизовано в різних підзаконних актах, які регулюють порядок оформлення адміністративних матеріалів у відповідних органах. Так, згідно з пунктом 12 розділу II Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, якщо особа, стосовно якої складається протокол про адміністративне правопорушення, не володіє українською мовою, протокол про адміністративне правопорушення складається за участю перекладача [21].

Болочим практичним питанням залишається відсутність механізму залучення перекладача, зокрема відсутній упорядкований реєстр осіб, які бажають надавати відповідні послуги, і так само немає порядку та розмірів оплати участі перекладачів за рахунок коштів державного бюджету.

Установлення судом порушення права особи на залучення перекладача на стадії складення протоколу може бути підставою для повернення матеріалів для належного оформлення або навіть для формального виправдання, що пов'язано з істотним порушенням прав особи, яка притягається до відповідальності. Як приклад такої позиції можемо навести постанову Приазовського районного суду Запорізької області від 03.10.2019, якою справа про адміністративне правопорушення щодо громадянина Туреччини за статтею 124 КУпАП закрита на підставі пункту 1 статті 247 КУпАП у зв'язку з відсутністю складу правопорушення. Фактичною підставою для закриття справи стало встановлення судом порушення права особи на залучення перекладача на стадії складення протоколу [22].

Наступною гарантією права на справедливий суд, яка має забезпечуватися на стадії адміністративного розслідування, є право не свідчити проти себе. Стаття 63 Конституції України декларує, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких знаходиться законом. Європейський суд неодноразово наголошував, що право на мовчання та імунітет від самообвинувачення є загальноновизнаними міжнародними стандартами, які становлять сутність поняття справедливої процедури, згідно зі статтею 6 Конвенції [23]. Проте в КУпАП указане положення не втілено, хоча відібрані від особи або її родичів письмові пояснення чи пояснення, зафіксовані засобами відеозйомки, можуть бути підставами для складення протоколу про адміністративне правопорушення, а відповідні пояснення долучаються до справи як докази.

Певним чином вимога до посадових осіб про роз'яснення положень статті 63 Конституції України регулюється підзаконними нормативними актами. Так, від-

повідно до пункту 11 розділу II Інструкції з оформлення з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376, під час складання протоколу про адміністративне правопорушення особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України, статтею 268 КУпАП. Відповідно до пункту 2.5 Порядку оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, затвердженого Наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 16.02.2015 № 3/02-15, особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, має бути ознайомлена з її правами й обов'язками, передбаченими статтею 268 КУпАП і статтею 63 Конституції України, про що зазначається в протоколі [24].

На нашу думку, роз'яснення положень статті 63 Конституції України на етапах «при складенні протоколу» та «щодо якої складено протокол» не є дієвим, оскільки не виключається, що особа чи її родичі вже дали викривальні пояснення, які й стали підставою для складення протоколу. Крім того, право надання пояснень у протоколі про адміністративне правопорушення передбачає, що уповноважена посадова особа вже дійшла висновку про наявність складу адміністративного правопорушення, тому фактично пояснення в протоколі призначені не для особи, яка його склала, а для органу, який у подальшому буде розглядати справу.

Звичайно, неможливо однозначно стверджувати, що порушення права особи не свідчити проти себе на стадії адміністративного розслідування призведе до негативних наслідків, оскільки ситуація може бути виправлена на стадії розгляду справи. Тим не менше не виключається покладення в основу доказів винуватості пояснення особи, надані під час складення протоколу з порушенням статті 63 Конституції України. Як свідчить судово-практика, багато адміністративних матеріалів, які надходять до суду, містять лише протокол і письмові пояснення особи, яка притягається до відповідальності, а також інших осіб. У разі нез'явлення особи на розгляд справи суд позбавлений можливості з'ясувати її позицію й усі обставини справи, відреагувати належним чином на недоліки адміністративного розслідування.

Право на справедливий суд розповсюджується на стадію адміністративного розслідування в разі істотного обмеження прав особи, яка притягається до відповідальності, і тією мірою, якою недотримання таких гарантій може вплинути на справедливість розгляду справи по суті. Основними гарантіями на стадії адміністративного розслідування є право на участь захисника в окремих випадках; право на залучення перекладача, якщо особа не розуміє мови, якою ведеться провадження; право мовчати, яке включає право на роз'яснення можливості не свідчити проти себе. Чинне законодавство не дає змоги достатньою мірою забезпечити дотримання вказаних гарантій на досудовій стадії. У зв'язку з цим пропонується внесення змін до КУпАП у частині дотримання наведених гарантій права на справедливий суд під час проведення процесуальних дій, які передують розгляду справи по суті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стан здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у 2014–2018 роках : статистичний збірник / Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду. Київ, 2019. С. 125.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 01.11.2019).
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 01.11.2019).
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 01.11.2019).
5. Довідник із застосування статті 6 Конвенції – Право на справедливий суд (кримінально-процесуальний аспект) / Рада Європи. Європейський суд з прав людини. 2014. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_UKR.pdf (дата звернення 02.11.2019).

6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Надточій проти України» від 15.05.2008 (заява № 7460/03). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_404 (дата звернення: 02.11.2019).
7. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Михайлова проти України» від 06.03.2018 (заява № 10644/08). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#{«itemid»:«001-191992»}> (дата звернення: 02.11.2019).
8. Писаренко Н.Б. Окремі аспекти реалізації права на справедливий суд у провадженні в справах про адміністративні правопорушення. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 22. С. 61–69.
9. Бойко І.В. Застосовність статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод при розгляді справ про адміністративні правопорушення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 2 (85). С. 59–71.
10. Шоптенко С.С. Зміст і стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. № 5. Т. 2. С. 74–77.
11. Гнатюк С.С. Провадження в справах про адміністративні проступки: проблемні питання структури : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2011. С. 156.
12. Гончарук С.Т., Джигир Д.Г. Реалізація права на захист у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Інтернаука : міжнародний науковий журнал*. 2017. № 4 (26). С. 100–104.
13. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Шабельник проти України» від 19.02.2009 (заява № 16404/03). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/974_457 (дата звернення: 13.11.2019).
14. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Micallef v. Malta» від 15.10.2009 (заява № 7056/06). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117930> (дата звернення: 13.11.2019).
15. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 05.11.2019).
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X / Верховна Рада УРСР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/ed20190207> (дата звернення: 03.11.2019).
17. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17> (дата звернення: 01.11.2019).
18. Данилевська Ю.О. Реалізація права особи на безоплатну правову допомогу в провадженні у справах про адміністративні правопорушення. *Вісник ЛДУВС імені О.Е. Дідоренка*. 2017. № 1 (77). С. 108–118.
19. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 14.11.2019).
20. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Hermi vs Italy» від 18.10.2006 (заява № 18114/02). URL: <http://docs.pravo.ru/document/view/19381669> (дата звернення: 13.11.2019).
21. Інструкція з оформлення з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15> (дата звернення: 05.11.2019).
22. Постанова Приазовського районного суду Запорізької області від 03.10.2019 у справі № 325/1929/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84718364> (дата звернення: 12.11.2019).
23. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Джон Мюррей проти Сполученого Королівства» від 25.01.1996. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-113045> (дата звернення: 08.11.2019).
24. Порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення : Наказ Уповноваженого Верховної ради України з прав людини від 16.02.2015 № 3/02-15. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v3_02715-15 (дата звернення: 10.11.2019).